

deu ser el mateix, cf. Théroanne, distr. St. Omer). Justament sembla que el nom català aparegui amb una variant anàloga, en la que seria la seva primera menció: 1068: «Alodio meo quod abeo in parrochia Sti. Stephani Rivulitis ['Riudellots de la Selva'] in l. que indicunt *Franciliag*» (poc probable que sigui err. de lectura per *francibag*): com si *Francius* i *Francilius* s'haguessin usat com meres variants formatives aplicades a una mateixa persona.

FRANCOLÍ

Riu que es forma en la Conca de Barberà i desemboca prop de Tarragona.

PRON. LOC.: *fr̄nkulí*, oït a Valls, a la Riba, a Tarragona etc. (1938ss.).

En la primera menció i en 3 o 4 de les dades més antigues apareix com nom d'un territori, domini o *dominicatura*, que devia comprendre la conca de formació del riu, per confluència de l'Anguera, el riu de Milans etc., entorn de Montblanc i L'Espuga.

1030: Palou de *Montevano* (cit. junt amb *Montclar*): «in termino *Sta. Perpetua* et kastro *Pontilios*, afr. i [Est]: *Valle Spinosa* vel *Pontilios*; ii [N. o 25 NE.]: *Keralto*; iii [N. o NO.]: in ipsa *Corbella* vel in *Francholino* sive *Truliol* de *Komalados*; iv *Charasas*» (*Li. Fe. Mai.* i, 96.17). 1151: el bisbe Bernat de Tarragona en fer una donació al Comte de Bna. es reté «dominicaturas nostras *Constantinum*, stagnum de *La Vid*, et domin. de *Franculi* et alias omnes domin.» (*Li. Fe. Mai.* i, 264). 1155: R. Bg. IV i el bisbe donen a Poblet «locum q. v. *Doldelop* cum 10 jugis boum et cum uno molendino quod abeatis in *Francholino* vel sua frontera» (*Cart. Poblet*, 14, 149.10). 1173: «dominicatura --- de *Francholino*» (Villan., *Vi. Lit.* xix, 293).

Però també apareix des d'antic la menció inequívoca del riu: 1076: «aqua de *Franchulí* --- ipsa *Spulga* de *Franculi*» (*Li. Fe. Mai.*, 282).

Podem posar com relatives al riu altres cites menys inequívokes o relatives a la vila d'Espuga de Francolí, que porta el nom del riu com determinatiu, naturalment sense article, com *Artesa de Segre*, *Móra d'Ebre*, *Illa de Tet* etc.: 1054: El Comte R. Bg. el Vell diu «retineo pugo de *Vingols* --- usque ad *Amalger* --- sicut aqua pendent de *Carbonera* usque ad *Francholí* --- Penafreta ---» o en termes semblants a. 1067: *Li. Fe. Mai.* (i, 267.7, 268); 1079: *Spluga de Francoli* (MiretS., *TemplH.*, p. 300); 1150: «uno molino in ipsa ribera de *Francholi*» (MiretS., *R. Bibl.* 50 *Cat.* vii, 15 = *El més antic text cat.*, p. 15); 1152: *Spulga de Francolí* (*Cart. Poblet*, p. 153); 1155: «aque *Franchulini*» i «descendit in *Francholí*» (bis) (Font Rius, *C.d.p.*, § 98 i §§ 99.14, 18); 1155: *Spelunca de Francholino* (*Cart. Poblet*, p. 136); 1160: *Espelunca* 55 *Francholin* (ib., p. 132); 1166: «aquas de *Francholin*» (*Cart. Poblet*, p. 135); 1172: *Spelunca Francholini* (Balari, *Orig.*, 20); 1175: castro *Spelunca de Francholino* (*Cart. Poblet*, p. 21); 1200: «cum aqua de *Francholini* --- et cum *pexera*» (ib., p. 133). La menció de 60

1209 «ad *Franchulinum*» (*BABL* i, 236), tant es podria referir al riu com a la dominicatura.

ETIM. Que aquest nom és una concreció toponímica del NP FRANKULIN és segur i evident,¹ com ja suggerí Aebischer (*Top.*, 96), i no calia fer-hi els ambages i circumloquis indecisos amb què ho allargassa; no era més que el que donàrem ja per demostrat En Moll (*AORBB* ii, 347) i jo en *E.T.C.* ii, 83; i, 137n.; poca diferència (amb vars. menys acceptables) en Balari, *Orig.*, 20, i Morera, *GGC*, 544. Els docs. que ara aportem demostren, però, que primer fou el nom d'un territori entorn de les fonts, com passa també en molts dels altres noms fluvials provinents de NPP, que aplego en aquelles notes (*Gaià*, *Ricardell*, *Freser*, *Ges* etc.), i algun altre que aporta el mateix Aebischer.

El cas es repeteix en HOMÒNIMS d'altres encontrades: *Serra de Francolí*, en la parr. de St. Julià de Lòria (Marcel Chevalier, *Andorre*, 516). Si no hi és idèntic no en podia ser lluny un «torrent de *Francolí*», te. Civis, a. 1518 (*Spill de Castellbò*, 87r.). I a Itàlia, entre Ferrara i el Ducat de Venècia, com nom d'un lloc, que també és vora d'un riu, el Po: «pontis quem edificare feci supra *Padum*, in loco q. d. *Francholinus*», en doc. de 1309: era un port per poder atacar els venecians, que esperaven a l'altra banda del riu, a *Castrum Thedaldi* > *Casteltialtro*. Cf. la via *Francholino* nom d'un carrer de Bolonya.

Era un NP germànic del tipus corrent, format amb FRANK i el sufix hipocorístic -LIN. Fou particularment freqüent en el Nord de Cat. i terres coserinenques veïnes. Un *Francholin* era bisbe del Coserans l'any 788 (Fürst., 516); un «*Franchulinus servus*» figura en un doc. de 962 relatiu a Cerdanya (*Cat. Car.* ii, 325.2); *Franchulinus* a. 812 (SerranoS., *Not. Hi. Rbg.*, 19); a. 917 i a. 918, docs. p. p. Udina (*Arch. Cond. S. X*, §§ 5 i 55); un altre en el *Ll. Blanc de Stes. Creus*; altres de 911 i 912, cap a St. J. de les Abadesses (Monsalv. xv, 68, 67). I seguim trobant-lo molt més tard, p. ex., *Franchulí* a. 1604 a Prats de Molló (*Llibre Roig*, f° 159v.).

¹ Ja no recordàrem el frívol disbarat *FLUMICULINUS si no se l'hagués permès M. de Montoliu (en el fluixíssim treball *Noms Fluvials* que li publicà el BDC en els primers temps).

-*FranchorPuja* ~, prop de Camprodon, V. s. v. *Franc* i s. v. *Puig (Puja) Francuda, Franquet, V. Fracà Franquesa, -eses, V. Franc*

FRASQUET, *Sot de* ~, clotada en el terme d'Horsavinyà (Maresme). És l'últim que travessa el camí de les Costes pujant de la vall de Sant Pere de Riu abans de tornar a l'envista de la vall d'Horsavinyà.

ETIM. Del pre-romà FRASCA 'fullaraca' més el sufix -ETUM com s'indica en *DECat* iv, 170a29. És un sot molt embardissat, de manera que és nom ben adequat per designar un indret com aquest. D'altra banda, no porta article, cosa que elimina la possibilitat que derivi de l'hipocorístic del NP Francesc: *Frasquet* o *Frasquito*, que, a més, és estrany al parlar d'aquesta comarca. J. F. C.